

AZ EMBER

GÖNDÖR FERENC POLITIKAI HETILAPJA

Az ellenkormány

egyik minisztere felajánlotta
szolgálatait a tanácskormánynak
(Barabás Béla eredeti levele)

Az Ember

Irta: Göndör Ferenc

Zsaroló álhirlapírók Pestmegye élén

Irta: Róbert Oszkár

Riportok a megszállott Nagy-
váradról és a megszállott Szegedről

Őszinte cikk a sajtóról

Irta: Diószeghy Tibor

Az irói kataszter negligzázában

Irta: Barabás Lóránd

Kritika

Irta: Magyar Lejos

Egy szám ára 2 korona

Jenjünk Sebestyén „**GAMBRINUS**“ éttermébe VII, Erzsébet-körut 27
Esténként brassól Kozák Gábor muzsikál

TÉLIKERT

NAGYMEZŐ-U. 22-24. TELEFON: 167-25

PROLETÁR VARIETÉ-MŰSOR NAGY OPERETT

MOZGÓKÉP- OTTHON

TERÉZ-KÖRUT 28 TELEFON 144-98

Előadások: 1/24, 1/26, 1/28 órákor!

A hetedik csók

Filmjáték 4 felvonásban

Rugjunk ki a hámból

Vígjáték 3 felvonásban

OMNIA

mozgókép-színház
VIII., József-körut 31.

Legendás végzet

Dráma 4 felvonásban

Bolond szálloda

Vígjáték

Előadások: 1/24,
1/26 és 1/28 órákor

az OMNIÁBAN

Aki „Az Ember“-re
egész évre előfizet,
ingyen kapja

„AZ EMBER”

eddig megjelent
összes számait.

APOLLÓ-KABARÉ

A nagyszerű új műsor!

Előadás kezdete 6 órákor.

Ünnep és vasárnap délután fél 3
órákor mérsékelt helyáru előadás
teljes esti műsorral.

URÁNIA AZ ARANYEMBER

Előadások 1/44, 1/46 és 1/48 órákor

teljes filmje 14 felvonásban

FŐVÁROSI ORFEUM

Budapest, VI., Nagymező-utca 17. szám
Igazgató: Keleti és Ribner. Telefon 3-17

Ma és mindennap .. Kezdeté 7/46 órákor

Elsa-Berta-Mar a Wiesenthal eredeti táncában.
„Commandant” Huntley kómikus zonglói-jelenet.
A Tolmács. Bohózat 1 felv., magyar színre alkalmazta: Harmath I. Gyarfas Dezső új műsorral.

ROYAL-APOLLÓ

Előadások kezdete: 1/25 és 1/27-kor

1919 évi május hó 26-tól június hó 1-ig
Robert Warwick fellépésével

A dillettáns gonosztevő
Bűnügyi történet három felvonásban

A koldus grófnő Dráma 4 felv.

A belváros legelőkelőbb MOZGÓKÉP-SZÍNHÁZA

A CORSO

Az előadások 4, 1/26 és 1/28-kor kezdődnek

A néptelen asszony Sumpfráterek

4 felvonásban. Főszereplő
MARKUS EMILIA

Vígjáték három felvonásban

Az Ember

Hetek múltak el azóta, hogy Az Ember hasábjain utoljára szólhattam az olvasóhoz. Nekem őszinte és komoly szomorúság volt, hogy elmúlt egyik hét a másik után és ez a kis lap nem jelenhetett meg Budapest utcáin, nem szólhatott a közönséghez a maga közvetlen, igazságkereső és megalkuvást nem ismerő hangján. Mindenki tudja, hogy Az Ember nem a maga jószántából mondott le a szólás jogáról, hogy ez a lap azért nem jutott közel két hónapig az olvasó elé, mert nem engedték oda. Most ismét megadták nekünk a szólás jogát és mi boldogan és szivdobogva megyünk ki ismét az utcára és a régi harcos kedvvel süttetjük magunkat az áldott májusi napfénytől és a mi szabad hangunk is elvegyül a pesti utca beszéd zivajában és a mi friss színünk is fölolvad Budapest diadalmas, virító pirosságában.

Akik idáig is szívesen hallgatták meg minden héten a mi szavunkat, azokkal meghitt, bensőséges, közös családi ünnepünk nekünk ez a nap, amelyen ismét kinyithatjuk a szánkat és kitarthatjuk a szivünket és úgy, ahogy régen szoktuk, elmondhatjuk azt, amit gondolunk, amit érzünk, amit szeretünk, amit nem szeretünk, amit kívánunk, amit akarunk és amiért verekedni tudnánk. A mi régi hiveinknek, barátainknak üzenjük meg ezen az ünnepi napon, hogy a némaság korszaka csak azt jelentette számunkra, hogy nem beszélhetünk, de egyebekben mi nem változtunk meg, mi a régiiek vagyunk és ugyanazokért az eszmékért lelkesedünk, mint a múltban és ugyan-

azokat a jelenségeket tartjuk kárhozatosaknak ma is, mint tegnap. A régiiek vagyunk ma is, azok, akiket szerettek és gyűlöttek, akinek a szavát közöny, megértés, figyelem és semmibevevés fogadta, a szerint, hogy a világmegváltó szocializmus vagy a sötét reakció meggyőződöttje volt az, akit a lapok kezébe vetle. Szocialista meggyőződésünket a maga érintetlen szüziességében visszük ki ismét harcos kedvvel a porondra, a proletárumalom mindennél szentebb céljait akarjuk szolgálni egész erőnkből, odaadó hűséggel és a lelkesedés áhítatos fanatizmusával. Igenis a dolgozók uralmát szolgálja minden szavunk, minden akaratunk, minden idegszálunk. Aki ellensége a munkásosztály gazdasági és politikai hatalmának, aki ellenforradalmár és fehér gárdista, azzal szemben mi nem ismerünk kiméletet, nem ismerünk irgalmat, annak mi halálos ellensége vagyunk...

Szikklasszilárdan megállunk melletted a meggyőződésünk mellett, hogy az uralomra került proletariatusnak igenis emberségesen kell élni a hatalmával és távol állunk azoktól, akik az ok és cél nélküli való kegyetlenkedést hirdetik, akik a hatalmától megfosztott burzsoázián minden szocialista gondolkozástól idegen módon, még különbözödni akarnak. Ezekhez a vérszomjas elemekhez nekünk semmi közünk, mi Morgari elvtársnak csak a minapi munkástanács ülésén kifejtett véleményét hirdettük az első percétől fogva és hirdettük ma is: minden eszközzel és minden áldozattal meg kell védelmezni a proletárok uralmát, de a munkás-ság egyen nagylelkű, legyen nemes

és ne éljen vissza az ő hatalmával. Aminthogy a magyar munkásság nem is él vissza, aminthogy a magyar proletáriátus valóban olyan nagylelkűen és nemesen gyakorolja a hatalmat, olyan nobiles az ő uralmának eszközeiben, amilyen a burzsoázia sohasem volt és amilyen soha nem is tudna lenni. De hiszen azért szocialista meggyőződésű a szervezett munkásság és azért vallom én is magamat szocialistának, mert a szocialisták minden tekintetben különbek, emberségesebbek, humánusabbak és igazságosabbak a polgári osztályoknál. Nekünk szocialistáknak nem kell kegyetlenséget és vérszomjat tanulunk a burzsoáziától, nekünk egyáltalán nincsen semmi tanulnivalónk a polgárságtól, de tanuljon a burzsoázia tőlünk, szocialistáktól emberséget, humanizmust, jóságot, tisztaságot.

Hangosan akarom kihirdetni itt *Az Ember* újjászületett hasábjain, hogy irodalomban, művészetben változatlanul és fentartás nélkül vallom mindazt, amit idáig vallottam. Vallom azt, hogy íróknak és művészeknek kataszterbe való osztása ostobaság, vallom, hogy Balázs Béla ijesztően tehetségtelen író, akinek semmi joga, semmi hivatottsága színházi és irodalmi kérdésekben diktátori szerepet játszani. Általában hünnök, végzetes eltévelyedésnek tartom, hogy irodalmi és művészeti kérdésekben bogaras és közepes képességű stréberek diktatúrát gyakoroljanak, valamint hogy semmiféle lánghelmének nem ismerném el a diktátori jogosultságát éppen ezen a területen. A proletárközvélemény egyedül illetékes arra, hogy írókat és művészeket elfogadjon vagy visszautasítson és semmiféle Balázsok, Máczák és egyebek nem bitorolhatják a munkásságnak ezt az ítéletmondási jogát. És mindenki vel

szemben vállalom azt a meggyőződésemet, hogy az a vegyes társaság, amelyik a „Ma” című humorisztikus hetilap körül csoportosul, egyáltalán nem hivatott arra, hogy a proletáriátus irodalmi és művészeti igényeit kielégítse, nemcsak irányító szerepre nem hivatottak ezek az érthetetlen, zagyva költészek és firkászok, hanem egyetlen sorukat sem szabadna lenyomatni, mert hiszen a munkásság nagy tömegei idegenül, közönyösen, vagy legjobb esetben az enyhe derű érzésével állanak ezekkel a rejtelmes irodalmi rébuszokkal szemben. Kötelességünknek fogjuk tartani, hogy az ilyen káros irodalmi és művészeti tévelygésekkel szemben főlemeljük tiltakozó és visszautasító szavunkat, mert ezt elvárhatja tőlünk a munkásság és mert ezzel csak a proletárkultura érdekeit szolgáljuk.

Az Ember nem is tudna más-milyen lenni, mint amilyen volt, elsenyvedne, ha meg kellene tagadnia önmagát, ha meg kellene alkudnia, ha concessziókat kellene tennie. Ezt ez a mi kis lapunk nem tudná megtenni és ha bárki ezt követelte volna tőlünk, akkor ma nem jelentünk volna meg az utcán. Akkor inkább örökre elnémultunk volna. Ám ezt mitőlünk nem igényeli senki sem, visszaadták nekünk a teljes szólás-szabadságunkat, mert a magyar Tanácsköztársaság van ma már olyan szilárd és olyan erős, hogy könnyen elviseli azoknak az ellenőrző és kritizáló szavát, akik forradalmi hiten vannak, akik hűségese és meggyőződéses szolgálói a proletárok uralmának. Ezekkel az érzésekkel, ezekkel a hangulatokkal lépünk ki ismét a napsütéses májusi utcára és kívánunk minden dolgozó és uralkodó proletárnak szívből jövő, harcos jónapot.

Göndör Ferenc

Sajtó és antizsurnalizmus

... az ideális hirlap egyelőre a jövő zenéje. Az ilyen hirlap csak örökre eltemetett nagytőkék sirhalmából virágozhatnék ki. (Ambrus Zoltán: *Irodalom és újságírás*. 1913.)

1.

A kapitalizmus, amely prostituált minden prostituálhatót, legelső sorban és talán legnagyobb mértékben a sajtó erkölceit kezdte ki és végezte ki. Ennek a jelenségnek magyarázata nemcsak abban rejlik, hogy a már születésekor defloreált sajtó természeténél fogva alkalmasnak tetszett erre, hanem elsősorban arra vezethető vissza, hogy a nagytőke szerteágazó érdekeinek és érdekelttségeinek szükségére volt a sajtó jóindulatára és támogatására. Minthogy a hirlapok „önzetlen támogatás”-t csak apróhirdetési rovataikban ismertek, nem mérték jóindulatukat ingyen: szabott áron bocsátották nyilvánosságukat valamely érdekcsoport szolgálatára; és — bármennyire különösen hangozzék is ez — bizonyos *relatív tisztességre* tehettek szert, ha jól adták el magukat. Az a lap, amelyik eltartás fejében csak *egyetlen érdekelttségnek* adta le magát és más irányban fenntartotta a szabad kritika jogát, ugyszólván *tisztességesnek* számított az üzletsajtó-dzsungelben, mivel köztudomású volt, hogy az újság rászorul a kitarásra, mert nem képes másképen megélni. Független lap, érdekelttségekhez nem tartozó, nem exisztált és nálunk nem is exisztálhatott; kicsiny volt ahhoz az olvasóközönség, hogy fenntartsa. S ha mégis elvergődött egy újság, miután pályája kezdetén sikerült jól értékesítenie magát odáig, hogy pusztán példányszámából is megélhetett, ez sem jelentett számára függetlenséget (ami az újságnál a tisztességgel egyenértékű fogalom) csak megezerszereződött függőséget az olvasók tömegével: a tömegizléssel szemben, melyet kénytelen

volt minden rovatában és minden sorával szolgálni. Még mindig jobban járt tehát, ha a tömegizlésnek *minden irányban* nivóllanná tevő kiszolgálása helyett métrésszűzést vállalt valamely érdekelttség mellett, melynek *egy irányban* jelentkező igényeit kielégítve, anyagi biztosítottóságának tudatában egyebekben szabadon írhatott és tetszése szerint szállhatott szembe a tömegizléssel is. A legtöbb lap — amellet hogy kacérkodni próbált a tömeggel is — a kitarottságnak ezt a fajtáját választotta: *így került a sajtó a nagytőke befolyása alá.*

A nagytőke beavatkozása és az ezzel járó üzleti verseny csak fokozta a kitarottság szükségességét, úgy hogy az abszolút tisztességes, független, tehát ideális újság létezését is csak a nagytőkével való bizonyos vonatkozásban lehetett elképzelni. Ha valaki nagy összegeket lett volna hajlandó önzetlenül beleverni egy lapvállalat alapításába, az így elpocsékolta „*nagy tőkék sirhalmából*” csakugyan kivirágozhatott volna az ideális újság. Csakhogy a kapitalista társadalomban nem tombolt éppen az önzetlenség és akit optimizmusa nem vakított el, kénytelen volt belátni, hogy lapgründolás ezen az alapon sohasem fog létrejönni. Illetőleg volt egy eshélőség, amire — és ebben az esetben egy önzetlen kitaró akire — számítani lehetett: ha a közösség kezébe kerül a lapok sorsa, ha a lapok eltartását a közösség veszi kezébe, az állam. Még pedig az az állam, amelyik *eltemeti a nagytökéket*, úgy hogy csakugyan a „*nagy tőkék sirhalmából*” fog kivirágozni az új, a szebb, az ideális sajtó . . .

A sajtótmetresszűzéssel szemben ez a módozat tisztességesebbnek és a legkívánatosabbnak tűnt: *törvényes házasságnak*. És itt kezdődött a csaiódás. A nagytőke sirásójának, a kommunista államnak megvallásával ugyanis a törvényes házasság elvesztette ideális voltát és epedett varázsát; a házasság lényegét, — a kitarás elleplezését — csupán a kapitalista társadalmi rend szentesítette, s a kapitalizmus bukásával e szankció is elvesz-

tette minden jelentőségét. A törvényes házasság: a bevallott kitartás ma semmivel sem kívánatosabb és tisztességebb a be nem vallott kitartásnál, mert ugyanaz. És ez az eset a sajtóval is, amely *ebből a szempontból* nem lett és nem lehet erkölcsösebb, mert *kitartottságától soha, tehát ma sem szabadulhat.* (Más szempontokból a kommunista közösségtől való függés erkölcsi piederstálra jutást jelent az eddig bankokkal és polgári pártokkal közösült sajtónak.) A sajtó arra van átkozva, hogy szerelemből soha sem szerethet...

2.

Ha az antizsurnalizmus, a sajtó-utálat, amely most minden vonalon jelentkezik, erre a dicstelen multra lenne vissza vezethető, azon nem is lehetne csodálkozni, hiszen minden tisztességes emberből már rég kiváltotta a megfelelő adag undort a sajtó-prostitutció. Azonban ennek ellene szól, hogy az antizsurnalizmus *olyanok részéről* jelentkezik legintenzívebben, akik tisztában kell, hogy legyenek és tisztában is vannak nemcsak a múlt adottságaival, hanem *a sajtónak a jövőben való elhelyezkedési lehetőségeivel is*, melyek — mint rámutattunk — *szintén csak egy új kitartás* keretében képzelhetőek el. Éppen ezért más magyarázatot kell keresni erre a jelenségre: a mai antizsurnalizmus az eddigi *tultengő zsurnalizmus* visszahatása.

A zsurnalizmus tultengése nemcsak abban állt, hogy a kapitalista üzleti verseny következtében a tényleges szükségletet jóval meghaladó arányokban fejlődött a sajtó és gomba módjára bujtak elő a földből új meg új lapok, szennylapok és szaklapok, hanem elsősorban abban, hogy a *nyolcadik nagyhatalom* nálunk ugyszólván elsővé avanszált és minden téren — a közviszonyok általános rohadtsága és a vezetők vajasfejusége következtében — elképzelhetetlen befolyásra tett szert.

Az elharapódzott zsurnalizmust a *zsurnalizták* csinálták, értve ezalatt nem a hivatalos újságírókat, nem is az alkalmi-disz-vezérekkiró-notabilitá-

sokat, hanem a vezetőpozíciókban nyüzsgő ál-bürokratákat és ál-szakembereket: minisztereket, akik *zsurnaliztikai felületességgel* siklottak át azon az apróságon, hogy halvány fogalmuk sem volt tárcájuk szak-kérdéseiről: pénzügyi kapacitásokat, akik *zsurnaliztikai lelkiismeretlenséggel* játszották ki magukat teljes tudatlanságuk elleplezésével hozzáértőknek; politikusokat, akik *zsurnaliztikai ügyességgel alkalmaztak* néhány kortes-frázist szükség esetén és a legegyszerűbb politikai képzettséggel sem rendelkeztek. Ezek a közepes zsurnaliztikai kaliberű vezető elmék, ezek a nem hirlapiró pályán működő zsurnalizták csinálták azt a zsurnalizmust, melyre történelmi szükségszerűséggel el kellett következni egy antizsurnalizmusnak.

Természetes, ahogy a zsurnalizmust *a tágabb értelemben* vett zsurnalizták csinálták, úgy most az antizsurnalizmust minden vonalon az antizsurnalizták csinálják. Azonban míg az előbbi értelemben deklasszifikáló zsurnaliztá jelzőt lekicsinylésül alkalmaztuk, addig az antizsurnaliztá jelző nem jelent itt ennek az ellenkezőjét, hanem egyszerűen azok megjelölésére szolgál, akik vagy nem értenek a sajtóhoz, vagy nem akarnak érteni hozzá, de semmiesetre sem közbömbösek vele szemben, ellenkezőleg: határozott ellenlétszennvvel viseltetnek iránta. A jelenlegi antizsurnaliztá tendenciát lehetetlen félreismerni és lehetetlen meg nem látni, hogy akik részéről legintenzívebben megnyilvánul, akik legintenzívebben viselkednek a sajtóval szemben, azok mind álltak vele távoli és inkább közeli vonatkozásban. És nem kell hozzá zseniális pszichológusnak lenni, hogy az ember különféleképpen megnyilvánuló viselkedésük mögött mindig ugyanarra az egy motívumra bukkanjon: a kielégületlen ambícióra. Az antizsurnaliztáknak egyszerűen az a fáj, hogy annakidején zsurnaliztáknak működésük *nem talált kellő méltánylásra*. Minthogy a hibát senki sem akarja magában keresni és minthogy ebben az esetben csakugyan könnyű a hibát a sajtóban megtalálni, peremtot kiáltanak rá . . .

Pedig az újságírást *nem szabad* ennek az anti-zsurnaliszta hangulatnak meggyilkolni. Amilyen gondosan ügyelni kell arra, hogy a *zsurnalizmus diktatúrája* vissza ne térhessen, éppen olyan helytelen lenne az ettől való óvakodásban fel nem használni a sajtó *agitációs erejét*. És ezen a ponton van a legtöbb tisztázni való kérdés, itt van ugyanis a legtöbb tévedés és félreértés, mert 1. a rotációs papírra nyomott időszakai sajtótermék *még nem újság*; 2. akkor sem, ha tele van rendeletekkel; 3. akkor sem, ha rosszul megírt, unalmas és marxi mondatokkal telespékelt vezércikkkel van fűszerezve.

Mindezzel könnyen tisztába lehet jönni. Egyszerűen, de nem struccszerűen. Nem homokba dugott fejjel...

Diószeghy Tibor.

DICSÉRJE AZ ÖREGAPJÁT! Bécsben egész sereg magyar hírlapíró teljesít mostanában igen gyanús természetű hírlapírói munkát, amelyben a magyar viszonyokat akarják koromfeketére festeni a külföld közvéleménye előtt. Egyik hibuzgó tagja ennek a kö-ömszakadtig hazudozó társaságnak Szabó István hírlapíró ur, akiről az Újságírók Szakszervezete csak a minap közölt kissé gyöngédtelen határozatot. Szabó István kegyetlen boszut állott ezért a határozatát a szakszervezet elnökén, e sorok szerény íróján, akit a Neues Wiener Journal egyik legutóbbi számában lelkes dicséretével tüntetett ki. Ennél nagyobb sérülés Szabó ur részéről engem nem érhetett volna és bosszankodva üzenem meg neki Wienbe, hogy engem hagyjon békében, engem ne dicsérjen. Dicsérje az öregapját!...

A forradalomnak szüksége van a kritikára. A forradalom önmagát kritizálja, visszatér önmagába, kijavítja, helyesbíti önmagát. A forradalmi kritika számára semmisen lehet tabu, semmisen szent. A személyek legkevésbé. Proletárforradalmaknak csak egyetlen hőse van: a tömeg. Akiket véletlenek, esetlegességek, a pillanat szélsége, a helyzet alakulása a mozgalom élére dobott, a személyek, az egyesek, csak végrehajtói a tömegharcoloknak. Tévedhetnek, hibázhatnak, elszámíthatják magukat. A proletárdiktatura nem ismeri a csajhatatlanság dogmáját. A diktatura nem ismeri a sértetelenség és felelőtlenesség dogmáját. A proletáriátus diktatúrája nem lehet egyének vagy csoportok diktatúrája, hanem minden dolgozók, az egész osztály többségének diktatúrája.

A kritika szükséges. Amikor egy régi világ dől össze, egy régi állam rombolódik szét és egy új állam, új termelési rend épül, elkerülhetetlenek a hibák. A forradalom vihara fenékgig felkavarta a régi társadalom mocsarát. Csoda-e, ha iszap, sár is kerül a felszínre? Nem csoda, természetes, érthető dolog, hogy a roppant népmozgalom folytán üvöltözők, huligánok, stréberek, karriércsinálók, érdemtelnek, zöldek is felszínre vetődnek. A proletariátus most keresi az utakat, a szervezőket, a dolgozókat és végzetes hiba lenne, ha minden bajon, tévedésen kétségbeesnénk. De éppen olyan hiba lenne, ha nem gyujtanók meg a kritika mécsesét, nem világítanak meg a hibákat, botlásokat, kiskiklásokat. Hiányosság, lustaság, korrupció, pénzherdálás, protekció, nepotizmus, önzés tobzódhatott a kapitalista társadalomban. Tobzódott is. Orgiákat ült, Fáklyákat kell gyujtani a diktatura útján, nehogy ezeket a bűnöket becsempésszék a kalózok az új rendbe. A sajtónak, a kritikának nemcsak az a feladata, hogy a forradalmat dicsóitse és az átmenet bajai, válságai, nyomorúságai közben az épülő új világ dicsőséges körvonalait mutogassa, hanem az is, hogy a hiányokra

Az előállítási költség növekedése folytán az Ember előfizetési díjait kényeszerítve vagyunk felelni. Ezentul az Ember előfizetési díja egy évre 96 korona, félévre 48 korona, negyedévre 24 korona.

ép úgy rámutasson, mint a haladásra. A hanyagságot, rendetlenséget, rombolást el kell ítélni. Az ostobaságokat, a régi rendből átvett hibákat pengérré kell állítani. A banális dicsőítés helyett rá kell mutatni a konkrét tényekre. Ez a proletárállamban a sajtó, a kritika feladata. Ezt nem én találtam ki, hanem már a múlt év szeptemberében megírta a Prawdában Lenin és ha igaz is, hogy a bocherleninizmus, — a szavak, szövegek gondolkodás nélkül való ismétlése — ép oly hibás, mint a bochermarxizmus vagy bármiféle dogmatika; ezt a tanítását elfogadhatjuk, mert alkalmazható a mi viszonyainkra.

A forradalom taktikájában nincs dogmatizmus. Ami Oroszországban helyes, szükséges vagy legalább is elkerülhetetlen volt, az nem bizonyos, hogy helyes, szükséges vagy elkerülhetetlen nálunk. Magyarország nem Oroszország és Budapest nem Moszkva vagy Pétervár. Például: az orosz intelligencia szabotált, tehát fel kellett lépni ellene. A magyarországi intelligencia tulnyomó többsége — orvosok, mérnökök, technikusok, hivatalnokok, szakemberek, újságírók, írók, művészek — nem szabotálnak, szívesen dolgoznak a proletárállamnak. Habozás nélkül el kell fogadni, meg kell fizetni közreműködésüket. Más példák. Orosz elvtársaink roppant erőfeszítések, kísérletek után ötszázötvenhárom nagyüzemet tartottak meg szocializált üzemnek. A többi munkásellenőrzés alatt ugyan, de ingyenesen bérbeadott a régi tulajdonosnak. Pénzügyi téren négy hónappal a proletáriátus győzelme után a legpontosabb számadást, a legszigorubb ellenőrzést rendelték el. Az orosz tanulságokat értékesíteni kell a szocializálás terén és pénzügyi dolgokban, az anyaggazdálkodás terén nem kell várnunk négy hónapig a legpontosabb számadás, a legszigorubb ellenőrzés bevezetésével.

A kritika kell. A párt és a kormány két különböző dolog és a pártnak nemcsak joga, de egyenesen kötelessége a kritika a kormánnyal szemben. Erre annál inkább szükség van, mert a Tanácsok országos kongresszusa még nem ült s nem ülhetett

össze, nem választhatott központi végrehajtóbizottságot, amely intézményesen bírálná s ellenőrizné a kormányt és véglegesen megválasztaná a népbiztosok tanácsát. A pártkongresszus sem hallatta még szavát és amíg a proletariátus egyeteme és a proletariátus elítéscsapata nem nyilvánította akaratát, amíg az ellenőrzés, bírálat szerveit ki nem építette intézményesen, amíg a proletárforradalom ki nem alakította a maga személyi katasztrét, addig ezerszeresen kell a kritika. Egyéni érzékenység, hiúság nem lehet gátja a kritikának már csak azért sem, mert az igazi forradalmár nem hiú és nem érzékeny.

A világtörténelem minden kormányzása — bevallottan vagy be nem vallva — a diktatura alapján történt. Forradalomban ezerszeresen szükséges a diktatura. A proletariátus diktatúrája csak átmeneti, átmenet a teljes, őszinté, becsületes demokráciához. Hogy az átmenet ideje meddig tart, arról meddő dolog vitázni. A proletariátusnak nincs több kívánsága, hogy a szocializmus minél előbb biztosítva legyen és aztán minél hamarabb rátérhessen a teljes, őszinte demokráciára. Addig is: a kritikát, a bírálatot, tanácsot, utmutatást a diktatura kezelés tekintetében, a termelés szervezése, a külpolitika irányítása, az élmezőny javítása tekintetében szívesen kell fogadni a pártban belül.

Akinek a kritika nem kell, az nem igazi forradalmár.

Magyar Lajos

FRÖHLICH KAROLY a neve az illetőnek, aki egyszerű álhirlapíróként tengette életét és igazán csak elvéte ragadtatta magát apró és nagyobb csalásokra, sikkasztásokra, okmányhamisításokra és alig néhány esztendő szerepel az előéletében mint olyan, amit szigoruan zárt társaságban, magyarul fegyházban töltött. Fröhlich Károly a legnotóriusabb szélhámos álhirlapírója és zsarolója volt esztendőig Budapestnek és a vidék nagyobb városainak és mindez nem volna fontos, mindezt nem volna érdemes különösképen hangoztatni, ha Fröhlich ur időközben ugynevezett diszes pozícióba nem emelkedik. De emelkedett az istenadta. Jól inform

mált soproni ujságokban olvassuk, hogy Fröhlich Károly az aradi ellenkormány-
nak legújabb tagja, a Károlyi-Barabás-
Varjassy-kormány német minisztere.
Szóval, ez a fegyházviselt, zsaroló ál-
hirlapíró szintén azok közé az apostolok
közé tartozik, akik a magyar nemzet
megváltását tüzték ki célul kibontott
zászlajukra. A soproni sajtó ebből az
alkalomból nem nagy elismeréssel ír
Fröhlich német miniszterről, mert bi-
zony, a derék férfiú Sopronban is sokat
szélhámoskodott. Mi azonban határo-
zottan örülünk Fröhlich Károly kar-
rierjének és az a nézetünk, hogy a
Barabás-Varjassy-Károlyi-kabinetbe né-
met miniszternek Fröhlichnél méltóbb
férfiu valóban nem is kerülhetett volna.
Elvégre jól meg kell választani azokat
az apostolokat, akik egy szegény el-
vérzett nép és tönkretett ország meg-
váltására alkalmasak. Hát Fröhlichék
alkalmasak. Tauglich! ...

A PESTI RENDŐRTŐL A VÖRÖS
ÓRIG. A sisakos, sujtásos rendőr revol-
veresen és félelmetesen állott a sarkon,
mint egy vezér a hét közül Feszty Ar-
pád körképében. Mint egy kimaszkiro-
zott kórista, úgy állott az utcaszögleten
s körülötte csalt, lopott, kicskázott ez
a város. Az utcai lány remegett tőle, de
fekete forintjaival megfizette, a korcs-
máros leitatta, a tolvaj megvásárolta a
régí társadalmi rend eme kiváló és „de-
rék” örét, mert megvult neki az a jó
szokása, hogy dandárnyi kötelességmu-
lasztása mellett egyet nagyszerűen tel-
jesített: a munkásokat kardlapozta, tip-
pattá és denunálta. A munkást bevitte
az őrszobába és ott kinezta s szomorú,
dicsőséges utcai harcok idején drága
munkásvérben gázolt a rendőrállat. S
most, amikor a rendőr helyébe kiállott
a sarokra a pesti munkás, hogy generá-
lisa legyen a rendnek, s szürke civilka-
bátjában, kopott haretéri sapkájában
örkődjön az emberek viselkedése felett,
mintha megváltozott volna ennek a vá-
rosnak a lelkiismerete. Senki sem fél a
vörös őrtől, de mindenki respektálja,
mint a szovjettörvények, a munkásság
parancsainak legfőbb örét. Egy kézin-
téséro elesendesül a láрма: részekre
bomlik a tumultus és hunyász sétáló
lesz, aki verekedni akart. Egy intésre
megáll a villamos, egy mozdulatára
megáll a robogó autó, s a népbiztos elv-
társ szabályszerűen igazolja előtte az
esti utat. S mert mindenki felé egyfor-
mán és tisztességesen osztja az igazsá-

got, azért tekintélye van, nagyobb, mint
a régi főkapitánynak, mindenki tudja
róla, hogy szilárd, megközelíthetetlen
talpköve a szocialista társadalomnak,
mint a szikla.

AZ EMBER ELŐFIZETŐIHEZ.
Lapunk mai számához előfizetési
gyűjtőívet mellékelünk rendes elő-
fizetőink számára. Kérjük bará-
tainkat, hogy Az Ember számára
új előfizetőket gyűjteni és az elő-
fizetési díjakat (kiadóhivatalunkba
(Szalay-utca 2. sz.) küldeni szives-
kedjenek.

Barabás Béla

aradi „miniszter“ följajánlotta
a Tanácskormánynak
szolgálatait

Aradon összeállott néhány poli-
tikai svihák és ellenkormányt ala-
kitott. Ezek az apró kalandorok
egész komolyan álmodoznak arról,
hogy Magyarországon vissza lehet
állítani a királyságot és vissza le-
het állítani a grófok, dzsentrik,
ezerholdasok, bankárok és huszár-
tiszték rémuralmát. Természetes,
hogy az ellenkormány tagjai min-
denképpen méltók azokhoz a gyalá-
zatos célokhoz, amiket ez a vegyes
kompánia maga elé kitűzött. Az
aradi operettkormány legfőbb di-
sze és ékessége Barabás Béla egy-
kori kuruc képviselő, egykori la-
bane főispán és mindenkori üzlet-
felhajtó, talpfügynök. Barabás
tudvalevően sohasem volt éppen a
meggyőződés bajnoka és mindenki
föltételezheti erről a vén panamis-
táról, hogy nem ő rajta, hanem a
Tanácsköztársaságon mult, hogy

ebben a pillanatban nincsen valamilyen zsiros stallumban Szovjet-magyarországon. Valóban Barabás Béla fölkinálkozott, szolgálattételre jelentkezett néhány héttel ezelőtt a Tanácskormányánál és ha akkor elfogadják Barabás ur fölajánlott szolgálatait, akkor az aradi vértá-

nuknak ez a galambbész szélhámosa ma nem ellenminiszter Arad városában.

Alább leközljük Barabás Bélának Landler Jenő belügyi népbiztos elvtárshoz intézett, sajátkezű fölkinálkozó levelét, eredeti klisében:

Belügyi Népbiztos Mr.
Tisztelt Barabásom!

30 év becsületese politika-
napt után, mint 64
éves öreg ember réi
vágyok szorulva a nyug
díjazásra. Nincs sem
földem, sem háza
sem más ingatlanom,
segítség ember voltam
s az is maradtam.

Nyugtíjaim kedves
elintézését várom, több
mint negy hányadja, -
de hiába várom meg-

/

ethetisem, csepevőli le-
hesőségét.

De van a belügyben
3159/919 elh. szám alatt
Tatits elvöti sorvadás
ve avatában.

Karpon kerem a
Kervero és nyugos el-
insérést. Ha munkát
Kapok, azt is szivesen
vállalom.

Trive idővörlet
Barabás Béla

Ez a történelmi okmány minden-
nél ékeesebben bizonyítja, hogy mi-
csoda elhű férfiak bontották ki
Aradon a nemzetmegváltás és hon-
mentés nemzetiszinü kalózlobogó-
ját. Barabás Béla nyugdíjat és állást
kért a Tanácskormánytól és mert se
nyugdíjat, se állást nem kapott, föl-
csapott „miniszternek“, egyszerre
rossz véleménye lett a Tanácsköz-
társaságról, a kormányzótanácsról,

amely átkos intézményekről ama
bizonyos aradi manifesztumban
olyan szörnyüségés vádoló szava-
kat olvashattunk. Kérdés most már,
hogyha Barabás nyugdíjára tá-
maszkodva, vagy a Tanácsköztársaság
valamelyik pozíciójában ülve
szemlélhetné a magyarországi dol-
gok folyását, akkor is ilyen lesújtó
véleménnyel volna Szovjetmagyar-
országról? Mi kötve hisszük, kötve

sem hisszük, sőt *felkötve* sem hisszük. Hát ezek a notórius kalandorok, ezek a korrupt politikai csirkefogók akarnak föllámadni és újra uralkodni Magyarországon proletáriátusa felett? Ezek a Barabások? Ezek? . . .

Zsaroló álhirlapírók a proletárdiktaturában

A Békefy—László—Szebenyei triász Pestvármegye élén

Boldog örömmel és mélységes meggyőződéssel tudjuk, érezzük és hirdetjük, a tanácskormány pedig a tuszok szabadonbocsátásáról szóló kommunikéjében maga is megállapította: az ifjú magyar tanácsköztársaság szilárd és erős. Nincs többé okunk minden bókör rebbenésétől félni a proletárdiktatúrát; az új világ munkás-harcosainak lelkes öntudatán biztosan áll a proletárállam építménye. Olyan erősek vagyunk immár, hogy nyugodtan megláthatjuk, a munka hevében hol keverődött csunya gaz a nagyszerű épület tiszta anyagába. Megláthatjuk és eltüntethetjük az imitt-amott mutatkozó *szépségfoltokat*, amelyek elrúthathatják a proletárállam nyílt, tiszta, dicsőségesen szép homlokzatát. Ennek a homlokzatnak ragyognia kell a proletárlelkek verőfényes tükrében és el kell hessegetnünk minden árnyékot, amely ezt elhomályosíthatja.

Nem kellemes feladat ez ma, de kötelesség a tanácsköztársaság iránt. Irtani kell a gatz, tökéletesebbé tenni a nagy művet kiirtásával annak, ami az első időszak alapvető, súlyos munkája és gondterhes izgalmai között természetesen felülthette a fejét. Ilyen elvitathatatlan nagy érdeke a tanácsköztársaságnak, hogy a *polgári világ legnotoriusabb zsaroló álhirlapíróinak kolósszális feltörésére* rámutassunk, hogy ezeket a megdöbbentő alakokat kisöpörhessék a proletáriátus komoly fórumairól, ahová most — közülök töb-

ben vezető állásokba is — oly illetéktelenül beioakodtak.

A polgári ujságírók egy részéről nekünk is megvan a magunk soha nem titkolt véleménye, meg kell azonban állapítanunk, hogy a proletárdiktatura eljövetelekor nem ők voltak azok, akik legmohóbban siettek beférkőzni a proletár-hatalom kegyeibe, illetve az állásokba. A beszüntetett, illetve szünetelő lapok munkanélküli munkatársain bizonyos *tartózkodást* figyelhattunk meg. Akik elsőnek helyeződtek el kitűnő állásokba, elsőnek siettek feltámadni erkölcsi halottaikból és a konjunkturát a legvakmerőbben ragadták üstökön, azok a mi jó régi polgári álhirlapíróink voltak és sajnos a munkásságnak személyi kérdésekben tájékozatlan, jóhiszemű vezetői kötélnék álltak. A polgári világ erkölcsi napfényét sem megbíró sajtóféreg *menekültek* elsőnek a kommunizmus ragyogó napja alá, s ez az éppen nem kívánatos gazdagodás még hagyján, ha a helyzettel visszaélve — az őket annyira jellemző ripökséggel — nem okupáltak volna *súlyos pozíciókat* maguknak. De nekik, az ő emberi tönkrezülöttségük számára a proletárdiktatura csak egy sohasem remélt kedélyes főnyeremény volt, amely felett ők esodálkoztak leginkább, hogy megütötték és vihogva nevetnek markukba a becsületes, komoly proletár-forradalmár háta mögött . . .

A *Békefy—László—Szebenyei* álhirlapíró-triászról kell mindenekelőtt beszélni, erről a három zsaroló szélhámosról, akik ma az ország első és legnagyobb megyéjét vezérlik s a pesti vármegyeházán Köpeniket játszanak velünk a becsület és igazság világának sorsterhes, nagy építő korszakában.

*

A főváros szívében, harminc lépésnyire a Kossuth Lajos-utcától, melyben lelegevenebben lüktet Budapest élete, áll a régi vármegyeháza, ahol ma a *Békefy—László—Szebenyei triász* az ur és képviseli a proletárdiktatúrát. Mintha világos nappal sem ismerné meg őket senki ebben a fővárosban, mintha senkisé ismerné, kicsodák.

senkisen tudná sötét *priusz*-ukat, amelyen a proletár-erkölcs az egykori polgárinál is sokkalta sulyosabban kell, hogy megütközzék.

Békefy Sándor neve emlékezetes és rettegett a bankdirektorok és egyéb üzletes burzsoák előtt. Valamikor Garai Manóval szemben ő tartotta a zsarolási rikordot fővárosunkban, — *csaknem teljhatalmu direktórium ügyvezető a megyeházán s első szavára harminchat vármegyei főtisztviselő röppült ki az állásából.* Pest vármegye összes hivatalaiból ki kellett dobálni a meg nem felelő tisztviselőket, de ez a feladat talán mégsem illethette meg a kitünő Békefyt, akit erre legfeljebb az predestinált, hogy ahol ő zsarolni akart és kidobták az ajtón, ott visszajött az ablakon. Nincs az a pesti bank, amelyet Békefy alaposan meg ne vágott volna. Zsarolási bravurját odái fejlesztette, hogy utóbb riválisa, a nagy Zsari Manó is meghajolt tehetősége előtt és felajánlotta, hogy *zsaroljanak együtt.* Ekkor lett Békefy a „Korbács“-nak, Garai hírhedt lapjának társszerkesztője, a szerencse azonban a társas helyzetben már nem szegődött oly hűségesen melléje: *egy bankdirektort negyven ezer korona erejéi öhajtottak egy cikk elhallgatása fejében megszarolni, de a rendőrség mindkettejüket fülöncsipte.*

Békefynek ez nem volt elég. Egyidőre vidékre ment és Békéscsabán Achim András egykori parasztképviselő tragikus halála ügyének tárgyalásán játszott igen hamis szerepet, majd ismét Budapesten tűnt fel és előlről kezdte a zsarolást. A Baross-téri József főhercegekavéházban egy kis társaság ültette fel tanácsját. Ez a társaság a *Futár* (természetesen nem Pesti *Futár*) című nem létező, de annál inkább zsaroló lap „szerkesztősége“ volt. A főszerkesztői állást Békefy töltötte be, ami alatt az volt értenő, hogy Békefy a telefonhoz ment és a „*Futár*“ szerkesztősége nevében felhívott egyes embereket, hogy küldjenek bizonyos összeget a kavéházba, különben ügyüket kiírja a „*Futár*“ban. A zsarolási alapok az *hittek*, hogy a „Pesti *Futár*“-ról van szó

és ijedten minden pénzt megígértek. A kövér Békefy ilyenkor ragyogó képpel és ragyogó szemekkel tért vissza a kavéházi asztalhoz, ahol nyugtalanul várta a társai. Ugyanazok, akik a vármegye élén ma is mellette állnak: László András és Szebenyei Ernő, miként azt az egykoru lapok a lelepleztetésük és elfogatásuk alkalmával kiemertően megörökítették...

Békefy továbbra sem adhatott mást, csak mi lenyege. Mind mélyebbre züllyött a kis zsidó álhirlapíró. Hitsorsosával, László Andrással együtt felcsapott *antiszemitanak* s a klerikális néppárti *Ivánka* Imre választási főkortese lett. Ivánka kezdetben jól pénzelt Békefyt és Lászlót, de annyi pénze neki sem volt, amennyivel a két szélhámos beérte volna. Amikor a hon szépszakállu, marhaszatoló átyja végre megunt a szipolyozást, Békefy és László újra elemükbe jutottak s azzal fenyegették meg Ivánkát, hogy ha bizonyos összeget nem fizet, „hirlapilag szelöztetik“ egyik kényes szerelmi ügyét. Ivánka a Margitszigeten adott találkozózt a két zsarolónak, akiket már vártak és lefogták a detektívek. Békefyt ekkor *zsarolás* miatt jogerősen hat havi börtönre ítélték.

Röviddel ezután Ujpesten tűnt fel Békefy „szerkesztő ur“. Egyik hetilap hirdetési ügynöke volt s az ujpesti milliomos burzsoá-gyárosok, *Wolfner* és a többiek Békefy meggyőző érvelése nyomán sürgősen szükségesnek látták, hogy *kapitalista-kiválóságukról és fenkölt szívükről dicsőhimnusokat irassanak az ujpesti világorgánumba, soronként fizetve.* Így élt Békefy Sándor a bankok és más családi médiumok kegyéből, így kereste meg zsarolással a maga mindennapi verejtékes proletárkenyerét, míg nem László András — melléknevén: a „nagy parasztfőző“ — társul nem vette maga mellé a megyei földmivesek szervezéséhez.

László Andrásnak nem volt mindig ilyen kemény magyar hangzásu vezető- és keresztneve. Eredetileg *Löwinger Arnold* név alatt van csoportosítva a bűnlajstroma a bűnügyi nyilvántartóban. Békefynek legtöbb zsarolási

ügyében hűséges segítőtársa volt, az Ivánka-ügyben ő is kapott hat hónapot és részben le is ülte. Utóbb a parasztfogást választotta szakmájául s hogyan-hogy nem, a földmunkás szövetség titkára lett. Ezen az alapon sikerült magát beválasztatnia Pest-vármegye központi munkás- és katonatanácsának elnökségébe, a megyét kormányzó ötös direktóriumba. Békefyt is szeretle volna bevinni magával a direktóriumba, de Békefy — talán mert egy kicsit mégis ismerték — megbukott. Erre László a direktórium ügyvezető-titkárává nevezette ki Békefyt.

Szebenyei Ernő. — ellentétben Lászlóval — magyarosított neve helyébe a régít vette fel újra. A vármegye-ház tájkéán csak Szekulesz Ernő néven ismerik, azokról az álhirlapírói manipulációkról azonban, amelyeket számos éveken át Szebenyei Ernő néven elkövetett, hosszú feljegyzések találhatók a budapesti, sőt a berlini rendőrség iratai között is. A Futárszabolásokban fontos szerepe volt, ő írta a zsarolás a'apjál szolgáló kéziratot, mert e téren valamikor a *Független Magyarország* című lapnál nagy rutinra tett szert. Most Békefy mellett ő vezeti az elnöki ügyosztályt.

A nagy triász, amely annyi jóbanrosszban, zsarolásban és letartóztatásban híven kitartott, most ismét együtt van. Az undorunknál csak a fájdalom nagyobb, amikor látjuk, mint tartják hármásban birtokukban a pesti vármegye-házát, a diktaturának e fontos pontját. De bármily riasztó is ez, teljessé kell tennünk a képet: a triász kültagja, a magyar zsaroló álhirlapírói kar vezére és doyenje, Garai Manó szintén nagy fiú. Mint a *Vörös Őrség* kopója és besugója sürgőldök a központi ügyelet folyosóin és a proletárállam autóján jár „nyomozni“ . . .

A *Világszabadság*-ban, amelynek közönsége legközelebb áll Pestmegye direktóriumához, olvastuk a vasárnapi vezércikkben: „nagyon ügyeljük arra, hogy a vezetés mindenütt a szocializmus eszméjétől áthatott földmivések kezében legyen. Fontosabb he-

lyekre, ahol a rendeleteket kell végrehajtani, olyan embereket válasszunk, akik sorainkból kerültek ki, akikről tudjuk, hogy ügyünket nem árulják.“ Van-e ezek után helye a három jómadárnak ott, ahol a pestmegyei földmivések összességének ügyeit intézik?!

Ezek az ál-hirlapírók és ál-parasztok nem a kapitalista termelési és társadalmi renddel való összeütközés miatt lettek rovott múltúak, ők egész életükben élősdi, szélhámos haszonélvezői voltak a kapitalista rendnek: a mi etikánk szerint is hitvány és becsutelen bünösök, akik ha ösztönt megterhénének is, a proletárállamban vezetőhelyre igényt nem tarthatnak.

A tanácsköztársaság egyéb hivatalában is elhelyezkedett egy csomó sötétmúltú álhirlapíró. De talán elég ennyi. Mi mindent, ami módunkban állott, elkövettünk, hogy ezt se kelljen megírni. A megszállárdult diktatura szolgáltatásban utóbb is meg kellett írunk.

Róbert Oszkár

NÁDAS SANDOR. Meg kell itt írni néhány sorban, hogy a Bécsben tartózkodó hirlapírók között van valaki, akinek semmi köze nincsen azokhoz az alattomos ellenforradalmi manőverekhez, amiket Pestről kikopott magyar skriblerek ott véghezvisznek. Nádas Sándor barátunk, a legsúlyosabb családi okok miatt tartózkodik Bécsben, beteg feleségét és gyermekét gyógykezeléti és fájó szívvel írja a leveleket Pestre arról, hogy neki most szomorú okokból nem lehet hazajönni. Nádas, aki a legtisztább és legharcosabb polgári újságírók gárdájából való, tudomást sem vesz azokról a sajtó-figurákról, akik most Bécsben hemzsegnek, ő csak a saját magánügyeivel foglalkozik ott. A szolidaritás és a feltétlen bizalom melegével állapítjuk itt ezt meg Nádas Sándorról most, amikor a papírhiány megölte az ő tisztességes heti lapját, a *Pesti Futárt* is, amely valamikor olyan keményen és bátran harcolt a panamisták ellen és verekedett mindenért, amit igazságnak tartott.

Nagyvárad —

Romániában

Hiába kellett egy éjszakát átutazni, hogy odaérjünk, Budapesthez a legközelebbi város mégis csak Nagyvárad volt. Apró tornyok, földek, földek és szarmatás egyhanguságok után értünk oda s Fegyvernek, Letenye és egyéb pogánycsengésű helyeken túl talált az utas Váradra, amely kulturált, izgató és nagyvilági volt. Azonkívül drága, aranyozott emlékekkel látott; mindnyájunk édes ifjúságával, szent, dollgos nyomorával s az álmokkal, amelyeket mindenki ott álmodott meg mégis, aki Magyarországon valamit csinált.

Ott a Körösparton, ahova kelet felől ütemes és olyan pezsdítő szél lendül, hogy az ember forradalmi verset vagy novellát ír, esetleg, ha nyugtalanabb, lepattantott kilincsekről fantáziál, vagy hatalmas kétkarú emelőről álmodik, amivel ki lehet billenteni ezt a lassan motyogó országot a sarkaiból. Ott, csak ott lehetett mindezt elgondolni s a Royal-kávéházban, ahol hangos törzsasztalnál Tiszáékat és Beáthyéket szolgálta ki Schwartz, ahol zsidók passageok és erdőbérletek terveit módolták, ahonnét rövid néhány hónapra kimaradt egy-egy kirakatrendező, hogy rövidesen mint milliomos térjen vissza: ahol husz négyzetméternyi területen egy ország uszott a szem előtt, minden alkotó alomjával, mindenfajta emberével, szennyével, fonák-ságával és melegségével.

Ott, csak Váradon feszülhetett a mell és öblösödött az ököl, ahol sűrűsödött az élet s a levegő a korrupciótól olyan volt, mint a vastag szosz; ahol azonban esténként megindult a műhely és gyár az Otthon felé, kifáradt lábak siettek a gyűlésre, néma rajok haladtak a széles uton és apró táborok tanultak a petróleumlámpa mellett, amikor az előadó fiatal lelkének egy-egy villágos sugarát sziporkáztatta a dugott szobában. Sztrájkok zugtak, összeütközések és nehéz bőrlőnök csapódtak koholt vádakra, kitoloncolások estek és főleg álmok, tervelgetések negyződ-

tek, amelyek már furták, aknázták, ami régi és rossz.

S az emberek, akik ez események mögött állanak, úgy hallatszik, mint a regény — kipattantak Váradról a világtörténelembe, vagy a világirodalomba, a kultura csucsára, vagy országok élére, intézmények centrumába, az irányításba, eselekvésbe, a históriába. És ott hagyták a fiatalságukat, az első tüzüket, amitől szilaj és erőtelj, izgató és forradalmas lett a drága város, Pestnek ez a sugaras, álomittas öccse . . .

És most románok vannak ott. A körösparti délelőttökön puderos tisztetek sétálnak, akik elfoglalták a kávéházi asztalt, leütötték a lányokat a tartalékos tisztetek kezéről, éjszaka végigmuzsikáltatják magukat a Bémer-téren és Bura Károllyal havasi nótákat huzatnak. Várad arcáról letörölték a hamvat, de a pirosságot, amit elment fiainak fiatalsága festett oda, azt nem tudták átmázolni: a munkásmozgalommal nem birt a román imperializmus.

Most már ezeket *hitelesen* meg lehet állapítani. Váradról emberek jöttek és ujságok, akik elmondják, hogy a románok betörése után azonnal *sztrájkba állott a munkásság*. A burzsoázia, a bihariak, negyvennyolcasok és zsidók fehér gárdát alakítottak és úgy vezették a szeretett haza földjére a románokat. A bevonulás nagy ünnepek között történt. Rimler Károly polgármester a görög katolikus román székesegyházba *hálaadó istentiszteletre* rendelte be a város polgárságát. A templom zsufolásig megtelt s Tulbure esperes ott hirdette ki, hogy Ferdinánd király Nagyvárad és Biharmegye diktátorává Lázár Aurélt. Várad prefektusává pedig Papp Coriolánt nevezte ki. Istentisztelet után nagy banket volt, amelyen a burzsoák, románok és szentrik közösen ünnepelték egymást és szidták a szocialistákat. A bankettezők azonban tulsokat öntöttek fel a garatra, mert este a román tisztetek és a fehér gárda tisztjei a nemzetiszínű kokárda miatt összeveszttek. A románok nem türték a piros-fehér-zöldet és leszag-

gatták, amire egy fehér tiszt megütött egy románt. *Másnap a fehér gárda összes tartalékos és aktív tisztjeit összeszedték és kétszázukat minden szó nélkül Moldvába internálták.* Fizetésnek eggyelőre ez is elég az ellenforradalmi szívessegekért.

Április 29-én Nagyváradra érkezett Maniu Gyula nagyszabeni minisztere, akit Rimler Károly polgármester fogadott s arra kérte Maniut, hogy „vezesse ki a sokat szenvedett várost a nélkülözésekkel teljes állapotokból és feremtse meg azokat az előfeltételeket, amelyekkel megkezdődhet a régi „elhajtott produktív munka“. Maniu azt válaszolta, hogy Nagyváradra nagy súlyt helyez Románia és „gondom lesz rá, hogy a munkakedv és szorgalom következtében a produktív munka meginduljon.“

De a munka nem indult meg. Még pedig annál az óknál fogva, mert a munkásság 8 nap óta sztrájkolt. A burzsoá nem bánta a románokat, nem bánta a fehér tisztek internálását, a román hivatalos nyelvet, csak örült, hogy a házat, a bolgot, a szolgabirodságot visszakapja. A munkásság azonban érezte történelmi feladatát: már nyolc napja vannak bent a románok és még nem zug a motor, nem pörög egy orsó, nem formál egy pöröly, nem indul egy gép. A munkásesaládok már éheznek, de a vezér nélküli váradi proletárok nem tágitanak. Hiába minden éhezletés, fenyegetés, letartóztatás, mikor megérkezik Nagyszabemből Flureás munkügyi miniszter, aki összehívja az öreg szakszervezeti vezető embereket és tárgyal velük. A munkások kijelentik, hogy csak családjaikra való tekintettel tárgyalnak, de követelik a május elseje és a szakszervezetek elismerését és kikötik, hogy közmunkán csak szervezett munkás dolgozhat.

Május elsejét meg is ünnepelte a proletárság. A burzsoá pedig május tizedikét ünnepelt, mert a május 9-iki „Szabadság“-ban a következő *Rendelést* jelent meg:

Május 10-ike a román királyság megalakításának emlékeül van szentelve. Elrendelem ezen napnak ugy

a városban, mint a megyében a legnagyobb méltósággal és díszlelendő megünneplését.

Meghívom az összes egyházi és polgári hatóságok méltóságait és vezetőit, kulturális és gazdasági egyesületek képviselőit az ünnepi *Te Deumhoz*, amely a görög-keleti székesegyház templomában délelőtt 10 órakor fog megtartatni, továbbá a Szent László-téren és a városi főispáni hivatalban tartandó ünnepségekre, a városi színházban este 8 órakor tartandó hangversenyre és az előadás utáni fáklyás díszmenetre.

Ültsön dísz a város, fellebogózza a házakat.

Oradea-Mare, 1919 május 8.

Dr. Lázár Aurél,
a nagyszabeni kormányzótanács delegáltja.

Ünnepi programm május 10-én:

10 órakor: *Te Deum* a gör. keleti templomban.

11 órakor: Diszszemle a csapatok felett.

11-től—1-ig: Az iskolák, küldött-ségek és csapatok felvonulása.

1 órakor: A kormány, valamint a hadsereg képviselői fogadják a hatóságok küldöttségeit a prefekturán, ahol ezen deputációk a király és a kormány iránti jókívánásaikat fejtik ki.

2-től—8-ig: Térzene a Szent-László téren.

8-tól—10-ig: Nemzeti ünnepség a színházban.

10 órakor: Fáklyás díszmenet.

Holban *Mihailescu*
tábornok. alezredes.

És a burzsoá ülte a május tizediki nemzeti ünnepet, elment a székesegyházba, deputációzott, hallgatta a térzenét és vitte a fáklyát, mint egy szervezetlen cipészipari ifjumunkás. A polgári sajtó pedig színes riportokat írt az ünnepélyekről, vezércikkkezelt, harsonázott, rágalmazta a munkásokat, mint maga a burzsoázia, amelyből kiszármazott.

Székely János

Schmidt Henrik,

nyurga, de kellemetlen fiatalember jelent meg néhány héttel ezelőtt. Budapesten Franyó Zoltán hetilapszerkesztő társaságában. A fiatalembert, aki hosszú svájci cigarettákat szívott, Franyó szerkesztő ur így mutatta be mindenkinek, nekem is:

— Schmidt Henrik, a sógorom, svájci hírlapíró.

Valóban Schmidt mester hónapokon keresztül Svájcból tudósításokat küldött a „Déli Hírlap”-nak és amikor Franyó Zoltán a proletárdiktatura első napjaiban, mint benső atyafiát, bevezette őt a pesti sajtóba, már nem volt itt egészen ismeretlen neve ennek az ifjunak. Mint-hogy pedig a Déli Hírlap, időközben megszűnt, Schmidt szerkesztő ur Franyó társaságában följánlotta az ő szolgálatait a Tanácsköztársaságnak, mondván, hogy mint a Magyar Távirati Iroda svájci tudósítója értékes és érdekes sajtótudósítói munkát kíván végezni Szovjetmagyarországnak. Schmidt mester annak rendje és módja szerint meg is egyezett évi 24.000 korona tiszteletdíjban és költségei fedezésében. Előlegképpen nagy móhon mindjárt 20.000 koronát akart Schmidt szerkesztő ur magával cipelni, de utolsó pillanatban sikerült az összeget mégis redukálni annyira, hogy Franyó Zoltán sógora mindössze nyolcezer, azaz 8000 korona előleggel terhelten lépte át a magyar határt. Nem tudom most már, hogy Schmidt mester miért haragudott meg a Tanácsköztársaságra, azért-e, mert nem 20.000, hanem csak 8000 korona erejéig hagytuk magunkat mellbevágni, vagy pedig valamilyen elvi oka volt Schmidt atyának a neheztelésre, de tény az, hogy valamiért megharagudott, mert alaposan megfizetett nekünk a tőlünk kicsalt 8000 koronáért. A Távirati Irodának egyetlen sor tudósítást sem küldött, ellenben svájci, osztrák és német lapokban a legarcátlanabb hazudozásokkal telített, rágalmazó cikkeket írta a magyar Tanácsköztársaságról és mindenkiről, aki itt él és lélegzik. Szóval, a pénzünkért alaposan bemoszatolt minket ez a nyurga Schmidt, akit úgy látszik a külföld bőkezűbben finanszíroz, mint Szovjet-Magyarország. Amikor Franyó Zoltánt megkérdeztem, hogy micsoda piszok fráter az ő sógora, akit itt fölvezetett és bemutatott mindenkinek, Franyó azt mondta, hogy neki tulajdonképpen nem is sógora, hanem csak unokasógora ez

a Schmidt. Álmélkodya néztem rá, aki néhány héttel ezelőtt a sógoraként mutatta be, a többek között nekem is Schmidt mestert. Az igazság kedvéért azonban meg kell állapítanom, hogy Franyó szerkesztő ur most utólag kifejezte előttem azt a véleményét, hogy Schmidt Henrik a moral inszanitinek egyik tökéletes esete. Ha Franyó mondta, akkor valóban el lehet hinni, hogy Schmidt moral inszanitiben szenved. Franyónak elhihetjük, ő tudja, ő ért hozzá, ő a legilletékesebb szakember ebben a kérdésben.

Az írói kataszter negligenciájában

Az írói kataszter, szegény, olyan, mint a beteg csecesemő, folyton orvosra van szüksége, folyton foglalkozni kell vele, a vége mégis csak az, hogy csendesen elszenderül. Amikor megjelent a felhívás, hogy jelentkezni lehet íróknak délután 3-tól 5-ig, annyi volt a jelentkező, hogy lovasrendőröknek kellett a rendet fentartani és a mentők négy kocsival vonultak ki. Szerencsére csak egy könnyebb sérülés történt: egy *analfabétának* kificamodott a jobb keze. Ezentúl sem fog irni tudni. Ötszázötven jelentkezőt mégis felvettek, mert a kataszter olyan ledér asszonyosság, hogy nem tud nemet mondani. Mikor már így együtt volt a kataszterzászlóalj, akkor jöttek csak rá, hogy hát ez mégse lehet így, hogy az állam mindenkit eltartson, mint író, aki írónak mondja magát és megindult a rostálás. Az írói direktóriumnak jutott a nemes feladat, hogy az ötszázötven nem író közül kiválogassa a „hivatásos írókat,” akiknek működését nem politikai, hanem irodalmi szempontból hajlandó az állam anyagilag is támogatni. Már ennél a pontnál meg lehet állapítani, hogy szegény kataszter csufosan megbukott. Mert miért vettek fel ötszázötven „író,” ha pár napra rá négyszázat megint kiröpítenek onnan? Minek izgatták fel őket hiába?

Mikor a direktórium a selejtező munkával — úgy ahogy — elkészült, elhalátozták, hogy most már a meg-

maradt kataszteri írókat három osztályba fogják csoportosítani, tehetség, irodalmi múlt és irodalmi jövő szempontjából. Az első osztály *havi három-ezer korona* javadalmazást kapott volna. Ide tartoztak volna az elit-írók, az arrivék és azok, akik kegyeltjei az új iránynak. A második osztálynak *havi kétezer koronát* akartak juttatni. Ezek lettek volna az „elég tehetségesek,” a $\frac{2}{3}$ írók, a félszüzek, akiknek nincs multjuk, de jövőjük esetleg lehet. A harmadik osztály a „fiatalok” osztálya akiket serkenteni, biztatni kell, ezek serkentés címén *ezer koronát* kaptak volna havonta. Mondani sem kell, hogy ez az „osztályozás” sürgősen megbukott. A listákon a *direktórium tagjai jól összevaztak*, ami eléggé érthető, mert *Kassáknak* és *Komjáthnak* igazán más a jó író, mint teszem azt a semmiféle kataszterizálással el nem homályosítható tehetségű *Révész Bélának*, *Biró Lajosnak*, *Szini Gyulának*, vagy *Móricz Zsigmondnak*. Éjjel-nappal szerkesztették a listákat, folyton javítottak rajtuk, töröltek neveket, újakat irtak hozzá: nem tudtak zöld ágra vergődni. Rájöttek, hogy az írókat mégsem lehet úgy osztályozni, mint régente a *versenylovakat*, viszont az sem lehetséges, hogy minden író egyformán részesüljön állami honoráriumban, mert mondjuk, *Komjáthnak* mégsem lehet ugyanannyit adni, mint például *Révész Bélának*, vagy *Ambrus Zoltánnak*.

Mínthogy azonban papirhiány van és az állam nem adhat ki minden könyvet, — ez ellenkeznek a kataszter lényegével — mégis ki kellett valamit találni. Lehetőleg olyasvalamit, hogy senki se sértődjék meg, hogy a káposzta is megmaradjon és a *Kassák* is jóllakjon. Ily kinok közt ültek össze a mult hét egyik éjszakáján az írói direktorok *Biró Lajos* lakásán. Itt a derék *Osváth Ernő*nek mentő ötlet támadt. Kössön az állam minden íróval szerződést és munkájára adjon havonta annyi előlegel, amennyiből meg tud élni. Ezzel egy csapásra kiküszöbölik az írói értékelésnek mindenféle hátrányát. Az író egyéni sulya és a

tőle várható munka arányában minden szerződést egyénileg bírálnak el. Lesz olyan szerződés, melynek alapja az író mult, vagy a már beigazolt, de aztán ellankadt tehetség, vagy olyan, amely inkább buzdításul szolgál. *Kassákéknak* nem tetszett a terv és már másnap újra visszatértek az osztályozáshoz. A direktórium legszorgalmasabb tagjai ismét összeállították a névsorokat, az első, második és harmadik osztályt, a vége azonban az lett, hogy senki sem vállalta ezért a felelősséget. *Szini Gyula le is mondott direktóriumi tagságáról*, ezt azonban a népbiztos nem fogadta el, mondván, hogy diktatúrában mindenki köteles azon a helyen maradni, ahová kijelölték. A lemondásnak azonban mégis volt valami eredménye, mert a népbiztos kijelentette, hogy *ő nem akarja a kategorizálást erőszakolni*, aminek következtében újra *Osváth Ernő* tervére tértek át. Ma az a helyzet, hogy ismét ezen rágódnak. Nehéz munkájuk van, mert a *Kassák—Komjáth—Barta*-féle futurista-aktivista és opportunistá csoport nagyon megnehezíti *Révész Béla*, *Osváth*, *Szini*, *Biró Lajos*, *Babits* és *Móricz Zsigmond* törekvéseit.

Kassákéknak még mindig nem író az, aki nem az olasz *Marinetti*től tanulta az írást és az olvasást. A *Tripoliszi himnusz* jeles szerzője ugyanis azt mondja, hogy az irodalom feladata belevágni az élet husába, belenyúlni az állam gépeibe. Nem a muzeumoké az irodalom, hanem a gyáraké. Ez a furcsa, excentrikus, olasz milliomos, aki egyszerűen eltörölte a jelzőket és főnevekből állítja össze írásait, nagyon érdekes egyéniség lehet, de hogy ennek az irányát rá lehessen oktrojálni az egész magyar irodalomra; ez mégis kissé merész kívánság. A „*Ma*” gárdájának mégis be kell látnia, hogy a nagy aktivisták eddig kissé késnek a sötétség-homályában. Egyelőre még mindig azok a jövő, akik *Dosztojevszkij*, *Tolsztojt*, *Flaubert*-t és *Balzac*-ot adták az emberiségnek.

Nincs az az írói direktórium, amelyik ezen változtatni tudna.

Barabás Loránd

Ez kell a proletárnak?

— Mutatvány a „Ma” című
aktivista folyóiratból —

A legkomolyabb ábrázattal hirdetik mostanában azt, hogy a proletárkultúra irányítására és vezetésére az az író és művészgárda hivatott, amely a „Ma” című folyóirat körül csoportosul. Valóban a „Ma”-istákra fölvirradt a proletárdiktaturában, mert ezt a lapot a legkitűnőbb esküvői meghívópapírosra nyomtatják, sőt a Kóssuth Lajos-utcán riasztó képekkel, rajzokkal és írásokkal teleaggatott gyönyörű kirakatos helyisége is van. Bizonyára, az olvasók érdeklődéséből és támogatásából telik mindez a „Má”-nak és mert mi is terjeszteni és népszerűsíteni akarjuk a divatba jött (bolondgombákat; ezéntul minden héten közlünk mutatóba egy-két verset a „Má”-ból. Alább mindjárt talál egy ilyen notórius-versezetet az olvasó és ebből megállapíthatja, hogy valóban ez a költészet-e az, ez a művészet-e az, amit a proletár kíván, ami nélkül a munkás nem élhet és amely nélkül nem is szilárdulhat meg a munkások uralma. Hát itt van a munkásság szellemi táplálására szánt szépséges költemény:

SZOMORU

Mámorfalt életet nyikorognak hamis fogak
hegedül a megsavanyodott nevetés:

Visszhang a mult
: szépasszony!
a csecsbimbók kilévelezték az utcakövön
(reszelős szemfogak)
: házasság
fürtökreszabdalt fejben szécske
: szerető!!
Koposóba falazni!!!
... Kiért??

A lemondás választóján:
háragsora döglött fejjel
valami derékberugott
felsírt multért gyereket bögyös-
kődni)

fülléderceznek
: bárgyura taglózott suhanc
eseresznyeszemek nyalakodnak
: gummilabdás arc

képukkant
himre acsarkodik
táncos husát életre csalni!!
Fölöttünk lehullt a gyászfordina-

Kudlák Lajos.

Még Szegeden se mutogatják a cirkuszkormányt

Barabás Bélának és Károlyi Gyulának nyeregbe ültek. A nyereg alatt a lóvált burzsujok ülnek. Tudvalevőleg Aradon alakult meg a magyar császári és királyi köztársasági kormány, de elérkezeltnek látták az időt, hogy Szegedre, a „nemzeti szabad fővárosba” tegyék át székhelyüket.

Szeged ugyanis az ellenforradalmárok főfészke. Szegeden talán nemzeti-színű gatyában fognak Barabásék feszíteni rövidesen, ha így megy a dolguk. Francia diktatura segítségével az aktív tiszték, a továbbszolgáló altisztek, a csendőrök és rendőrök egy része, a derék dzsentrik és hadimilíomós fattyak megszervezték a fehér gárdát, elfogták a városban bentmaradt vörös katonákat, bezárták őket a Csillagbörtönbe, ma is ott sinylődnek. A fehér gárdának ma állítólag kilencszáz embere van, ez azonban túlzás, bár ők úgy állítják be, hogy ha a franciák majd kivonulnak Szegedről, az ott hagyott gépfegyvereket, ágyukat, municiót kézre kerítik és nem engedik be Szegedre a vöröseket.

A franciák esetleges kivonulásával ugyanis a burzsujok már kezdenek számolni. Főleg amikor megtudták, hogy a régi honvédkaszárnya teli van fogoly francia katonákkal. Ezek ugyanis bolsevikiek, akik követelték, vigyék őket vissza a házukba; általában fenyegetőleg viselkedtek, a demarkációs vonalon a közelükbe tévedt szerb katonákat megverték, a magyar prolikat parancs ellenére átengedték a vonalon, vörös szalagot viseltek, kommunista röpiratainkat olvasták, — szóval megvannak „métélyezve.” Azóta a franciaországi katonákat sietve hordják haza az egész délvidékről, arab és néger gyaratákat igyekeznek a helyükre hozni, akik vakon engedelmeskednek a tiszteknek és bizony, nem igen tudnak röpiratot olvasni. A francia haderőről állítólagos támadásukról elterjedt híradások mind humbug örülnek, hogy

élnék és reszketve várják a vörös hadsereg esetleges megmozdulását.

A fehér gárdisták és a burzsujok azonban vakok: vakmerőek és provokálóan szemtelnek. Főleg amióta a *cirkusz-kormány megjelent a városban*. A szegedi komité. Kelemen Bélával és Kószó Pistával, volt országgyűlési képviselő urakkal az élén, szivrepesve várják Barabás függetlenségéi harcosékat. Back Bernát, akinek a vagyona 60 millió korona s aki még nemrég a zsidó hitközségnek a tevékeny tagja vala, a katolikus mozgalom élére állt. Zadravecz páter tolla. Wimmer Fülöp kötélyártó huzta s a szegedi prolik olyan keserves napokra ébredtek, amilyenekben a világháboru során se volt részük. A cirkusz-kormány tisztelgetere megkezdte a működését a vésztörvény-szék s minden kommunista fejére halált vagy életfogytig tartó kényszermunkát ordítanak, a fehér gárdisták egyik legbitangabb csoportja pedig megesküdt a feszület elé, hogyha a francia fogságban levő elvtársakhoz hozzáférhetnek, megölik őket. A fehér gárda toborzását különben most terjesztik ki Délmagyarországra, Szeged székhellyel, az instrukciót Barabás—Károlyi-banadja adta meg, akiknek nagy összeköttetésük van Nagyváradtól, Aradtól le Temesvárig. Ők legalább így mondják és így cselekszenek.

A cirkusz-kormányt azonban ezideig nem láthatták a szegediek, nyilvánosan nem mutatkoztak. Csak Back Bernát és Kelemen Béla Jakásán, valamint a Tisza-szállóban tárgyaltak, ott fogadták audiencián a bedőlt szegedi bennszülötteket és előkelő höttenőtölkát. Félnék a prolik esetleges kitérésétől, akik — érthető — rendkívüli mértékben nekikeseredtek. De mit se tehetnek ma még, a Károlyi-esallások hazután a mult heten otthagyták Szegedet is, hogy Aradon és Nagyváradon bemutatkozzanak. Az igazi ok azonban egészen más volt. Az, hogy a vörös hadsereg támadását várták Szegeden és e hirre rögtön odébb lógtak.

A románok Károlyiékát a szegedi megérkezés előtt fogták le egy kicsit. A területi integritás miatt féltékenykedtek szegényekre. De mert közben a

oláhokat megverték egy kicsit a mi vöröseink, hirtelen szélnek eresztették a cirkusz-kormányt. Ma már jóban vannak, megférnek egymástól.

Mindenféle rablótársasággal leszámolt a magyar proletáriátus, ez a hangulat tör utat a Délvidéken is. A szerb, sváb és magyar proletáriátus egymásrauszítása nem sikerült, a leszámolás óráját nem szabad halogatnunk!

S. J.

KOMMUNIZÁLJUK-E A ZSÓFIT?
Kropotkin, a nagy orosz forradalmár egy helyütt azt írja, hogy a szocializmus tudományát könyvekből lehet meg tanulni de a szellemét és eleven erejét nek hullámverését azokból a kis füzetekből és röpiratokból, amelyek a kérdéseket a gyakorlat szempontjából világítják meg s amelyekhez a munkás néhány fillérért hozzájuthat. A közoktatásügyi népbiztosság igazán széles alapokon vitte ezt az igazságot a megvalósításba, mert az a röpirat-irodalom, amely a diktatúra alatt fellendült, mindenképen méltó a magyar munkásság történelmi örökifejtéséhez. E röpiratok közt is kiválik különös eredetiségénél fogva Farkas Antal elvtársunknak „Kommunizáljuk-e Zsófit?” című kis füzete, amely annak a butaságnak az eloszlatásával foglalkozik, hogy a szocialista köztársaságban kommunizálni fogják a nőket. Farkas az ő izes magyar beszédmodorával teljesen hozzáférkőzik a paraszthoz és adomás enyelgése, buggyanó humor, amelyek mögött az erős meggyőződés tudatos tervszerűsége lüktet, teljesen meggyőzik a föld embereit a kommunizmus igazságáról. Nem tud ma senki úgy szólni a paraszthoz, mint Farkas Antal. A barátja a beszélgetőtársa a parasztnak s ezért érdekes röpirata nemcsak a diktatúra történelmi céljának hasznos, hanem a népies irodalom szempontjából is dokumentum.

Felolős szerkesztő: Gőndör Ferenc
Helyettes szerkesztő: Diószeghy Tibor
Kiadóhivatal vezetője: Mocznay Aladár

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
V., Szalay-utca 2. félem. (Országház-tér.)
Telefon: Szerkesztőség: József 68—86
Kiadóhivatal: 26—87.